

Open brief aan Zijne Excellentie de Minister van Buitenlandse Zaken

2 maart 1965

Handhaving en versterking van het Atlantisch bondgenootschap is sinds de totstandkoming van de Noordatlantische verdragsorganisatie de hoeksteen van Nederlands buitenlands beleid.

Dit bondgenootschap wordt thans ondermijnd en bedreigd als gevolg van de richting waarin het Europa van de Zes zich ontwikkelt.

De eenwording van Europa is eveneens een essentieel element van ons buitenlands beleid, maar aangezien ons land er steeds van is uitgegaan dat deze eenwording het Atlantisch bondgenootschap juist zou versterken, staat Nederland thans voor een ernstige keus van prioriteiten.

Nederland heeft steeds krachtig gestreden voor een open karakter van de Brusselse gemeenschappen. Op het gebied van de economische integratie, die Nederland steeds als van bijzonder belang heeft beschouwd bij het bereiken van het uiteindelijke ideaal van een verenigd Europa, heeft ons land er steeds naar gestreefd het integratieproces niet te beperken tot de Zes, maar daarbij ook Engeland en andere Europese landen te betrekken.

Ook op politiek gebied streeft Nederland ernaar deze landen in de Europese eenwording op te nemen, teneinde het democratisch karakter en de politieke stabiliteit van het toekomstige Europa te verzekeren.

Met betrekking tot de defensie en de belangrijkste internationale politieke vraagstukken die de wereldvrede beheersen, is de grondgedachte van ons beleid geweest dat ons land, ja geheel West-Europa, slechts veilig en sterk kunnen zijn binnen een Atlantische organisatie waarin de volle kracht van de Verenigde Staten van Amerika tot uitdrukking komt.

De conceptie van een verenigd Europa als derde macht tussen Amerika en de Sowjetunie heeft Nederland steeds als heilloos afgewezen.

De ondergetekenden steunen ten volle de doelstellingen van het Nederlands beleid, maar zij achten de verwezenlijking daarvan in gevaar.

Aan het streven naar openheid van de gemeenschap is een zware slag toegebracht door het Franse veto van januari 1963 tegen de toetreding van Engeland. Het is duidelijk dat dit veto niet om economische, maar uitsluitend om politieke motieven werd gehanteerd.

De toetreding van Engeland immers zou een garantie hebben ingehouden voor een Atlantische oriëntering van het Europese integratieproces. Het huidige Franse streven om Europa te organiseren op militair en buitenlands-politiek gebied is er daarentegen op gericht om de banden met de Angelsaksische landen losser te maken en een politiek te voeren die onafhankelijk is van de Verenigde Staten en Engeland.

Daarbij komt dat deze continentale Europese politiek wordt nagestreefd op basis van de handhaving van de soevereiniteit van de daaraan deelnemende landen.

Een zodanige politiek, die leidt tot vervreemding van de overige N.A.V.O.-partners, betekent een wezenlijke bedreiging van de noodzakelijke cohesie van het Westen. Zij leidt tot een herleving van nationalisme. Zij zou de verdedigbaarheid van Europa aantasten. Zij bedreigt de verworvenheden van de naoorlogse Westelijke samenwerking.

Het uithollingsproces is aan de gang. Een oplossing van het nucleaire probleem in Atlantisch verband is uitgesteld, en als de tekenen niet bedriegen, dan verbreiden ongezonde ideeën ten aanzien van de plaats van Europa in de Westelijke samenwerking zich steeds meer.

Dit proces wordt niet voldoende gecompenseerd door de positieve resultaten die in de economische gemeenschappen zijn bereikt en die als zodanig zeer gunstig moeten worden gewaardeerd.

In de concrete situatie van dit ogenblik dringen ondergetekenden erop aan dat in een zo vroeg mogelijke fase van een eventueel gesprek over een politieke unie Engelse deelneming daaraan opnieuw wordt verlangd. Zonder de politiek

die de Engelse regeringen sinds 1945 ten opzichte van de Europese eenwording hebben gevolgd te willen onderschrijven, zijn zij ervan overtuigd dat het Europese belang eist dat Engeland bij het Europese integratieproces wordt betrokken.

De Engelse regering heeft in alle duidelijkheid gesteld, dat zij aan dit politieke Europa wil deelnemen. Te meer waar het ernaar uitziet dat dit gesprek op zuiver intergouvernementele grondslag zal worden gevoerd, zien ondergetekenden in het niet-betrekken van Engeland daarbij een nieuw bewijs van de onrustbarende gang van zaken in Europa. Voor een zodanig gesprek zou overigens de Westeuropese Unie het aangewezen kader zijn.

Ondergetekenden wijzen de instelling van een politieke unie van de Zes op basis van een verdrag volledig af, al was het slechts omdat over de fundamentele doelstellingen van buitenlands beleid tussen de Zes geen overeenstemming bestaat, met name ten aanzien van de verhouding tot de Verenigde Staten.

Zij koesteren om dezelfde redenen ernstige bedenkingen tegen een geïnstitutionaliseerd overleg tussen de Zes over deze materie.

Ondeugdelijk achten zij het argument dat zulk een overleg de goede gelegenheid zou bieden het standpunt van de vijf tegenover Frankrijk in alle duidelijkheid te stellen. De gebeurtenissen van de laatste jaren hebben genoegzaam aangetoond dat de vijf niet in staat zijn een gemeenschappelijk standpunt in te nemen. Een nieuw overleg van de Zes zal slechts leiden tot verdere concessies aan Frankrijk en verdergaande splijting van de Atlantische wereld.

Het betrekken van de defensie in een dergelijk gesprek verwerpen zij eveneens. Ook hier bestaat geen eensgezindheid ten aanzien van de grondslagen van een gemeenschappelijk beleid, terwijl de machtsmiddelen voor een zelfstandige Europese defensie ontbreken. Ondergetekenden schromen niet te stellen dat het Europa van de Zes geen eenheid worden kan die ook maar bij benadering in staat zou zijn onze veiligheid te waarborgen.

Dat kan alleen de N.A.V.O., die — door deelneming van de Verenigde Staten — het enige kader vormt waarin de defensie effectief kan worden geregeld en aan de orde behoort te zijn. De poging om het defensiebeleid daaruit los te werken en over te brengen naar een continentaal-Europees verband zou uiteindelijk de versplintering van de Westelijke wereld veroorzaken, met alle gevaren daarvan — ook voor ons nationaal en persoonlijk bestaan. De ondergetekenden zijn voorstanders van een verdere ontwikkeling van de militaire integratie — ook op het gebied van de nucleaire wapenen — in Atlantisch verband.

Ondergetekenden doen een dringend beroep op de regering om in deze maanden, waarin het gaat om een zo belangrijke en wellicht definitieve keuze, onwrikbaar vast te houden aan de beginselen van haar politiek en zich niet, onder het etiket van een Europese unie, te laten meeslepen in een koers die aan de Europese eenwording en aan de samenhang van de Atlantische wereld onherstelbare schade zou toebrengen.

Versterking van de bindingen tussen Europa en Amerika, en eensgezind optreden van de in de N.A.V.O. verenigde landen behoren nu en in de toekomst in het Nederlands beleid de hoogste prioriteit te behouden.

Prof. dr. A. H. M. Albrechts, Den Haag
Jhr. dr. Fr. A. M. Alting von Geusau, Enschede
S. J. van den Bergh, Wassenaar
Prof. dr. P. P. van Berkum, Tilburg
Drs. E. H. van der Beugel, Den Haag
Mr. P. M. H. van Boven, Breda
Jhr. mr. M. L. de Brauw, Wassenaar
Mr. D. A. Delprat, Amsterdam
Mr. dr. J. Donner, Den Haag
Dr. W. Drees, Den Haag
Mr. C. L. W. Fock, Groningen
Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, Den Haag
Jhr. mr. L. E. de Geer van Oudegein, Vreeswijk
Prof. dr. P. Geyl, Utrecht
Drs. G. J. H. de Graaff, Amsterdam
Dr. L. de Jong, Amsterdam
Dr. C. F. Karsten, Rotterdam
H. J. de Koster, Wassenaar
Prof. dr. J. Kymmell, Den Haag
C. J. van Mastriht, Zeist

Mr. W. baron Michiels van Kessenich,
Maastricht
J. A. Middelhuis, Utrecht
Mr. J. J. Oyevaar, Leidschendam
Dr. L. J. Pieters, Rhon (Z.H.)
Prof. mr. C. H. F. Polak, Leiden
C. van de Poll, Scheveningen
Drs. J. W. de Pous, Den Haag
Prof. dr. J. E. de Quay, Beers (N.Br.)
Dr. P. Rijkens, Den Haag
Ir. K. Scholtens, Den Haag
Ir. C. Staf, Arnhem
Mr. M. P. L. Steenberghe, Hilvarenbeek
Prof. dr. J. Tinbergen, Den Haag
Jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starckenborch
Stachouwer, Wassenaar
Drs. B. J. Udink, Rotterdam
Mr. G. E. van Walsum, Rotterdam
H. H. Wemmers, Den Haag
Prof. dr. J. Zijlstra, Den Haag

*(De ondergetekenden handelen in deze
in zuiver persoonlijke hoedanigheid.)*